

Sociologie Românească

ISSN: 2668-1455 (print), ISSN: 1220-5389 (electronic)

MARIA LARIONESCU (1939-2026) – IN MEMORIAM

Sorin MITULESCU

Sociologie Românească, 2026, vol. 24, Issue 1, pp. 198-201

<https://doi.org/10.33788/sr.24.1.9>

Published by:
Expert Projects Publishing House

On behalf of:
Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy
and
Romanian Sociology Association

MARIA LARIONESCU (1939-2026) – IN MEMORIAM¹

Sorin MITULESCU*

Abstract

Maria Larionescu (1939-2026) passed away quietly, leaving the memory of a dedicated researcher, with numerous achievements throughout a consistent and long career. She developed professionally over more than 60 rather tumultuous years, being part of both the renaissances and the critical periods of sociology that followed. Her accomplishments are recorded in several thematic areas, from field research in industrial sociology (in the 1960s) and rural sociology (in the 1970s), to important chapters in the history of Romanian sociology, and finally to significant contributions to the study of social phenomena such as post-communist deindustrialization or social polarization. Her exemplary moral traits also remain indelibly in the memory of those who knew her.

Keywords: field work, rural sociology, history of sociology, middle class.

Résumé

Maria Larionescu (1939-2026) est décédée paisiblement, laissant le souvenir d'une chercheuse dévouée, avec de nombreuses réalisations au cours d'une longue et constante carrière. Elle s'est développée professionnellement sur plus de 60 années assez tumultueuses, participant à la fois aux renaissances et aux périodes critiques de la sociologie qui ont suivi. Ses réalisations couvrent plusieurs domaines thématiques, allant de la recherche de terrain en sociologie industrielle (dans les années 1960) et en sociologie rurale (dans les années 1970), à des chapitres importants de l'histoire de la sociologie roumaine, et enfin à des contributions significatives à l'étude de phénomènes sociaux tels que la désindustrialisation post-communiste ou la polarisation sociale. Ses traits moraux exemplaires restent également gravés dans la mémoire de ceux qui l'ont connue.

Mots-clés: travail de terrain, sociologie rurale, histoire de la sociologie, classe moyenne.

* Cercetător independent, București, ROMÂNIA. E-mail: sorin_mit@yahoo.com.

A plecat dintre noi cu discreție, așa cum o știam și în viață, Maria Larionescu, eminent cercetător și profesor cu o îndelungată și rodnică activitate în câmpul sociologiei din România. Chiar dacă în general breasla sociologilor de la noi nu prea este preocupată să întrețină cultul predecesorilor, cariera Oarei Larionescu merită trecută în revistă măcar și pentru că se suprapune cu istoria zbuciumată a disciplinei din ultimele aproape trei sferturi de veac.

Născută într-o comună din marginea Sibiului, Maria (Micu) Larionescu a absolvit liceul în orașul transilvănean și a urmat studii de filosofie până în 1962, având printre colegi printre alții pe viitorul profesor Gh. Vlăduțescu. Fiind repartizată (la doar 23 de ani) ca cercetător la Institutul de Filosofie al Academiei, secția de Teorie socială (altfel spus, materialism istoric), a găsit acolo un grup de cercetători care deja de câțiva ani – cum își aduce aminte Mihail Cernea – sătui de repetarea la nesfârșit a unor generalități plictisitoare și neconvingătoare în limbaj de lemn, ajunseseră la concluzia că trebuie să întreprindă cercetări de teren. Și în acest fel va ajunge tânăra cercetătoare abia venită de pe băncile facultății să semneze peste numai câțiva ani, împreună cu M. Cernea și cu încă o colegă de generație una dintre primele lucrări de sociologie de teren realizată după 1948, *Mișcarea inovatorilor* (Editura Politică, 1967). Dincolo de empirismul asumat de autori, cercetarea realizată cu tehnici atât cantitative, cât și calitative aducea primele informații semnificative și credibile din spațiul social al unor mari întreprinderi industriale, strecurând și o serie de accente critice cu privire la organizarea, relațiile interumane din întreprinderi și motivațiile muncitorilor inovatori așa cum apăreau la momentul respectiv. Participă de asemenea în calitate de coautor la studiul publicat sub titlul *Două sate* (1970) în cadrul primului proiect de cercetare sociologică internațională de după război, luând astfel contact și cu tradițiile monografice românești.

La începutul anilor '70 participă la câteva campanii de cercetare zonală în legătură cu amenajările hidrografice de pe râul Mureș în județe din Transilvania sub coordonarea lui Ioan Matei, chiar dacă prezența nu îi este semnalată și prin publicații.

După jumătatea anilor '70 se va îndreapta către zona de istorie a sociologiei, valorificând astfel la maturitate aplecarea pe care o avea, ca absolvent de filosofie pentru abordările teoretice. Va reveni pentru scurtă vreme la cercetarea de teren abia peste mai bine de două decenii. În cadrul colectivului de istoria sociologiei românești, grup destul de extins care cuprindea atât cercetători din București, cât și din alte centre (Cluj, Iași) s-a ocupat în mod special de câteva figuri emblematice ale sociologiei la începuturile sale printre care Dobrogeanu Gherea și exponenții curentului poporanist-țărănist – Stere, Madgearu, Ralea, P. Andrei. În fine, s-a implicat în mod special în exegeza contribuțiilor unor corifei ai sociologiei interbelice – D. Gusti și N. Petrescu.

Pe Nicolae Petrescu am putea spune că a fost prima care l-a readus în circuitul preocupărilor pentru tradițiile sociologiei de la noi. Încă în 1984 atrăgea atenția asupra acestui cercetător prea puțin cunoscut în țara lui și care fusese marginalizat

pe nedrept, imediat după 1946 pentru simplul motiv că avea o orientare diferită de cea marxistă, chiar dacă mesajul operei sale era unul profund democratic, umanist și rațional. După căderea regimului comunist, Maria Larionescu reușește să-și ducă la capăt proiectul abia început în anii '80 dar care o pasiona evident. Așa că în 1994 iese din tipar o ediție a scrierilor lui N. Petrescu alcătuită din texte apărute inițial în limba engleză și pe care Maria Larionescu le traduce și le editează cu deosebită grijă. În reconstituirea biografiei sociologului, Maria Larionescu va folosi documente personale și amintiri ale unor rude sau prieteni de familie, va include texte inedite și fotografii, dovedind inventivitate și perseverență și aducând un prețios serviciu reconstituirii unor contribuții deosebit de interesante ale marelui sociolog.

În anii '90, Maria Larionescu se străduiește să contribuie la atenuarea turbulențelor sociale și ideologice făcând apel la tradițiile sociologice. Urmărește similitudini între tranziția pe care o parcurgea atunci societatea și alte tranziții traversate în istorie, arătând că de fapt tranziția de la feudalism la capitalism a fost cea care a constituit ocazia primelor afirmări ale sociologiei pe meleagurile noastre. Mai târziu ia atitudine împotriva izbucnirilor primitive de naționalism și etnicitate găsim argumente atât la Gusti care vedea națiunea superioară simplei etnicități (o creație voluntară prin eforturi continue), cât și la Nicolae Petrescu (etnicitatea ca proces de diferențiere, fragmentare a sistemelor de semnificații cu efecte de alienare și presiune în societățile moderne).

Spre sfârșitul anilor '90, o găsim pe Maria Larionescu preocupată de modalitățile în care sociologia poate ajuta la depășirea tranziției atât de dureroase din punct de vedere social și atât de riscante din punct de vedere politic.

O realizare profesională notabilă a Mariei Larionescu o reprezintă și contribuția sa la studiul clasei de mijloc în societatea românească (publicat în 2006). Alături de alți doi colegi și de propria fiică a abordat o temă deosebit de interesantă și actuală, contribuția sa venind mai ales pe linia tradițiilor sociologice de evidențiere a unei clase de mijloc din perioada interbelică, punct de plecare al unor „permanențe istorice” în fizionomia acestei clase. Și în acest caz, Maria Larionescu se dovedea un excelent om de echipă, așa cum a fost pe parcursul întregii sale cariere.

Și poate că ultimul, dar nicidecum cel din urmă aspect despre care ar trebui să vorbim în privința colegei pe care o evocăm aici este cel moral. Cred că toți cei care au cunoscut-o ar fi de acord să recunoască exemplaritatea modestiei, bunecuvii și omeniei de care a dat dovadă în nenumărate rânduri și pe tot parcursul vieții profesionale. Aș putea să exemplific cu o relatare furnizată de profesorul Dumitru Sandu care și-a amintit ceea ce urmează:

Pregăteam, la începutul anilor 1980, publicarea volumului despre Fluxurile de migrație în România. Nu găseam o carte despre migrație, apărută în State. Format electronic, nici vorbă, la bibliotecile de aici, nu. Am vrut să îi scriu lui Cernea pe care îl știam de la unul dintre examenele mele de doctorat, la care participase, la invitația lui Stahl. Nu îi știam adresa (și) ... nu eram sigur că îmi va răspunde. Am rugat-o pe

Maria Larionescu să mă ajute. Știam că lucrase cu Cernea la Institutul de Filosofie al Academiei. Am rugat-o, iar în câteva săptămâni am avut cartea. Era mare lucru, mai ales în condițiile de atunci.

Sau aș putea să certific personal din perioada petrecută în Centrul de Cercetări Sociologice (1980-1989) cu câtă discreție și omenie și-a îndeplinit Maria Larionescu ingraturul rol de secretar al Biroului de partid. Era un rol pe care, vrând-nevrând, cineva trebuia să și-l asume în acea vreme și noi, cei mai mulți dintre angajați eram mulțumiți când un asemenea rol era distribuit unui coleg care într-o anumită măsură ne putea proteja față de presiunea exterioară, luând-o uneori asupra sa. Maria Larionescu a fost unul dintre aceștia și alături de directorul Drăgan a îndeplinit cred cu înțelepciune această funcție într-o perioadă extrem de tulbură.

Amintirea Mariei Larionescu rămâne pregnantă atât prin ceea ce a produs intelectual prin talent, muncă și dăruire pe parcursul unei lungi cariere, cât și prin frumusețea caracterului său, un exemplu care ar merita să fie urmat.

Notă

¹Textul va fi publicat și în numărul 1-2/2026 al revistei *Punctul critic*.